

УДК 614.4:331.45

ФАКТОРИ БЕЗПЕКИ В УМОВАХ ЗАГРОЗ МЕДИКО-БІОЛОГІЧНИХ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ

Шароватова О.П., к.п.н., доц.

Московка А.О., студент

Національний університет цивільного захисту України, Харків, Україна

Відповідно до Класифікатора надзвичайних ситуацій (ДК 019:2010) надзвичайною ситуацією є порушення нормальних умов життя та діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом чи іншою небезпечною подією, зокрема епідемією, епізоотією, епіфітотією, пожежею, що призвело (може призвести) до виникнення великої кількості постраждалих, загрози життю та здоров'ю людей, їх загибелі, значних матеріальних утрат, а також до неможливості проживання населення на території чи об'єкті, ведення там господарської діяльності.

Ознакою надзвичайної ситуації є наявність або загроза загибелі людей та тварин, або значне погіршення умов їх життєдіяльності; заподіяння великих економічних збитків, істотне погіршення стану навколишнього природного середовища.

Відповідно до причин походження подій, що можуть зумовити виникнення надзвичайної ситуації на території України, розрізняють надзвичайні ситуації техногенного, природного, соціального, воєнного характеру.

Поряд із небезпечним геофізичним, геологічним, метеорологічним або гідрологічним явищем, деградацією ґрунтів чи надр, пожежею у природних екологічних системах, зміною стану повітряного басейну, захворюваністю та отруєнням людей, свійських тварин, масовою загибеллю диких тварин, ураженням сільськогосподарських рослин хворобами та шкідниками тощо, не дивлячись на те, що найбільша кількість надзвичайних ситуацій припадає на випадки отруєння людей харчовими продуктами, токсичними та іншими речовинами, в умовах сьогодення загрозливої актуальності природного характеру дедалі більше набувають надзвичайні ситуації, пов'язані з інфекційним захворюванням людей.

На території України серед інфекційних захворювань найбільш поширені: дифтерія, кашлюк, правець, поліомієліт, кір, епідемічний паротит, гострі кишкові інфекційні хвороби. Широко розповсюджені і активно діючі природні осередки таких небезпечних інфекцій, як туляремія, лептоспіроз, сибірка, лихоманка, кліщовий енцефаліт, геморагічна пропасниця з нирковим синдромом тощо. Існують епідеміологічні свідчення про необхідність вивчення нозоареалу псевдотуберкульозу, лістеріозу, хвороби Лайма та інших природно-вогнищевих інфекцій.

Також, з огляду на інтенсифікацію міжнародних сполучень України, в тому числі з країнами, де розповсюджені й інші хвороби, існує реальна по-

всьякденна загроза їх занесення на територію держави. Тому готовність до своєчасної діагностики збудників цих хвороб стає вирішальною у справі організації профілактичних заходів щодо їх розповсюдження і має першочергове державне значення у протиепідемічному захисті населення країни. Очевидною є й проблема створення та існування певної бази для забезпечення медичної, соціальної допомоги хворим, що систематично потребує значних витрат.

Поряд із цим безпечною для перебування як потенційних пацієнтів, так і медичного персоналу, повинна бути і безпосередньо лікувальна установа.

Безпечне лікарняне середовище – один з новітніх термінів, який визначає ідеально сформоване лікарняне середовище, що не завдає шкоди всім учасникам лікувального процесу (як пацієнтам, так і медичним працівникам).

Першим і глобальним завданням плану дій з безпеки пацієнтів у даному контексті стає контроль за внутрішньолікарняними інфекціями. Одним із відповідних кроків реалізації цього з часом може стати День безпеки пацієнтів України, який щорічно відзначатиметься одночасно із Всесвітнім днем безпеки пацієнтів (17 вересня), з метою підвищення їх поінформованості та співпраці для більш високого рівня безпеки.

При цьому поняття про безпеку виступає лише частиною різноманіття факторів, що визначають особливості професійної діяльності медичного персоналу. На здоров'я медичних працівників у лікарняному середовищі, поряд із інфекціями, впливають і такі досить серйозні небезпечні фактори, як токсичні засоби, нервові та фізичні навантаження тощо.

Отже, в умовах сьогодення серед загроз медико-біологічних надзвичайних ситуацій, пов'язаних із інфекційним захворюванням людей, що набувають світового масштабу, важливими позиціями в рекомендаціях щодо створення безпечного лікарняного середовища, зокрема для працюючого медичного персоналу, можна назвати:

- вивчення причин професійної захворюваності медичного персоналу;
- забезпечення ефективного контролю за впливом шкідливих і небезпечних виробничих факторів на робочих місцях;

- запровадження нових форм організації праці медичних працівників, що дозволяють ефективно використовувати їх потенціал та робочий час, зменшуючи частку некваліфікованої праці, а також чітко розподілити відповідальність між усіма членами колективу;

- включення до переліку навчань і медичних конференцій різного рівня навчання з питань професійної безпеки, психогігієни, методик релаксації;

- проведення заходів, спрямованих на оздоровлення медичного персоналу: формування груп здоров'я, створення кімнат психологічного розвантаження тощо;

- створення психологічного комфорту в колективі (коли взаємовідносини з колегами визначаються загальною метою, довірою і взаємодопомогою), правильно налагодженої системи морального і матеріального заохочень;

опрацювання нормативів та норм оцінки ступеня професійного ризику для можливості регулювання рівнів виникнення професійних захворювань; формування культури безпеки трудової діяльності медичного персоналу.

Відтак, саме там, де держава і роботодавець створять сприятливу обстановку і підтримають медичних працівників, продуктивність і відповідно рівень безпеки їх професійної діяльності, вочевидь зростатимуть. А це в умовах загроз світового масштабу напряду відбиватиметься на якості контролю тих криз, що корелюються реаліями життя.

Тож, світова система безпеки сьогодні зазнає кардинальної трансформації. Ефективне ж управління в умовах системних криз можливе лише за постійного удосконалення аналітичного інструментарію щодо визначення певних викликів і загроз та реалізації конкретних дій відповідно існуючих прогнозів.